
Kaderbrief 2020-2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

Kaderbrief 2020-2023	1
Inhoudsopgave.....	2
1. Inleiding	3
2. Trends en ontwikkelingen	4
3. Macro economische ontwikkelingen.....	6
3.1 Macro-economische vooruitzichten	6
3.1.1. Internationale risico's raken de Nederlandse economie	7
3.1.2 Wind uit het buitenland doet de Nederlandse economie afkoelen	7
3.1.3 Krappe arbeidsmarkt met hogere lonen.....	8
3.1.5 Overheidsbestedingen groeien stevig, maar minder dan beoogd	9
4. Begrotingsbeleid	10
4.1 Robuust begrotingsbeleid	10
4.1.1 Duurzaam structureel en reëel evenwicht	10
4.1.2 Geen belastingverhoging.....	11
4.1.3 Toepassen van indexering op provinciale budgetten	11
4.2 Begrotingsrechtmatigheid.....	12
4.2.1 Algemene reserve	12
4.3 Begrotingssystematiek in relatie tot de gehanteerde afschrijvingstermijnen	13
5. Geactualiseerde meerjarenraming 2020-2023.....	14
5.1 Technische bijstellingen.....	15
5.2 Geïnterpreteerde beleidswensen kaderbrief 2020.....	19
5.2.1 Beleidswensen programmakosten	19
5.2.2 Beleidswensen capaciteit.....	26
5.3 Overige bijstellingen	32
5.4 Samenvatting financieel kader.....	33
6 Zomernota 2019.....	34
6.1 Voorstellen zomernota 2019	34

1. Inleiding

De kaderbrief is de start van de jaarlijkse beleids- en begrotingscyclus. Deze kaderbrief schetst onze visie op de financiële ontwikkelingen. Aan de hand van deze visie vraagt het college aan Provinciale Staten (PS) de financiële kaders vast te stellen voor de komende begroting 2020 en meerjarenraming 2020–2023. Omdat bij het schrijven van deze kaderbrief nog geen nieuw coalitieakkoord is vastgesteld, is besloten om terughoudend te zijn met voorstellen voor nieuw beleid. In deze kaderbrief zijn daarom alleen voorstellen opgenomen die door het college van Gedeputeerde Staten (GS) als noodzakelijk worden beschouwd voor het uitvoeren van de provinciale taken.

De basis voor het financiële deel zijn de middelen die in de volgende jaren beschikbaar komen voor gewenste beleidsontwikkelingen en uitvoering van de taken in onze provincie. In deze kaderbrief analyseren wij de autonome ontwikkelingen van de belangrijkste inkomstenbronnen, zoals het provinciefonds en de opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting.

De opbouw van deze kaderbrief is als volgt: hoofdstuk 2 beschrijft de belangrijkste trends en ontwikkelingen die op onze provincie afkomen. Hoofdstuk 3 gaat in op de belangrijkste macro-economische ontwikkelingen. Hoofdstuk 4 bevat de belangrijkste items met betrekking tot het provinciale begrotingsbeleid. In hoofdstuk 5 staat het geactualiseerde meerjarige financiële kader voor de jaren 2020 t/m 2023 gepresenteerd. In dit hoofdstuk vindt u tevens een inhoudelijke onderbouwing voor het opnemen van de voorstellen in de begroting 2020. Hoofdstuk 6, tenslotte, presenteert de mutaties die deze voorstellen met zich meebrengen voor het lopende begrotingsjaar 2019.

Gedeputeerde Staten

Haarlem, mei 2019

2. Trends en ontwikkelingen

Deze kaderbrief is opgesteld op een moment dat we ons in een overgangperiode naar een nieuw college bevinden. De nieuwe Staten zullen over deze kaderbrief besluiten. We zijn daarom terughoudend geweest met het doen van voorstellen voor nieuw beleid omdat we ruimte willen bieden aan een nieuw college om de bakens te verzetten. Tegelijkertijd zijn er autonome ontwikkelingen die nu actie vereisen. In enkele gevallen is actualisatie van bestaand beleid nodig om onze provinciale taken adequaat te kunnen blijven vervullen.

In aanloop naar de Statenverkiezingen is door de ambtelijke organisatie een overdrachtdossier opgesteld dat dieper ingaat op de majeure ontwikkelingen die op ons afkomen. Het gaat daarbij om klimaatverandering, energietransitie, veranderende economieën (circulaire economie, digitale economie, verduurzaming van de landbouw), mobiliteit, toegenomen woningenbehoefte, bodemdaling en biodiversiteit. Deze ontwikkelingen zullen de komende vier jaar veel aandacht, flexibiliteit en inzet van de provincie Noord-Holland vragen. Daarbij is samenwerking met andere overheden, belangenorganisaties, het bedrijfsleven en inwoners noodzakelijk.

In de samenleving is een trend zichtbaar dat mensen steeds beter geïnformeerd willen worden over de gezondheid en veiligheid van producten en hun leefomgeving. Inwoners stellen gezondheid steeds meer centraal.

Voor de Noord-Hollandse economie zal de energietransitie de komende tijd sterk aan belang winnen. De doelstellingen van het Parijse Klimaatakkoord zijn uitgewerkt in een nationaal Klimaatakkoord op hoofdlijnen. De komende periode zal dan ook in het teken staan van het uitwerken van dit akkoord.

De komende jaren zullen wij in Noord-Holland invulling moeten geven aan de energietransitie, ook ruimtelijk. Daarbij gaat het onder meer om de mogelijke sluiting van kolencentrales, opslag van kooldioxide en de ruimtelijke inpassing van zonne- en windenergie. De transitie van een lineaire naar een meer circulaire economie betekent dat afval steeds meer wordt verwerkt tot grondstof voor nieuwe producten. Verduurzaming van productieprocessen biedt kansen voor innovatieve bedrijven.

Het inwonertal van Noord-Holland stijgt met name in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De woonopgave blijft onverminderd groot. Het is een van de grote uitdagingen voor de komende jaren om een balans te vinden tussen de voortschrijdende verstedelijking en de druk op het groene, landelijke gebied.

De toenemende mobiliteit zet de capaciteit van alle netwerken onder druk. Deze trend wordt naar verwachting in de toekomst versterkt door technische ontwikkelingen, zoals elektrische fietsen en de automatisering van voertuigen. Geautomatiseerde systemen zorgen voor een efficiënter verkeers- en transportsysteem dat de capaciteit van het wegennet mogelijk beter benut.

Digitalisering en big data nemen een grote vlucht en worden steeds belangrijker voor de dienstverlening van overheden. Daarnaast nemen thema's als transparantie en het afleggen van verantwoording in belang toe. Van de overheid wordt verwacht dat zij tijdig, volledig en correct verantwoording kan afleggen aan de samenleving.

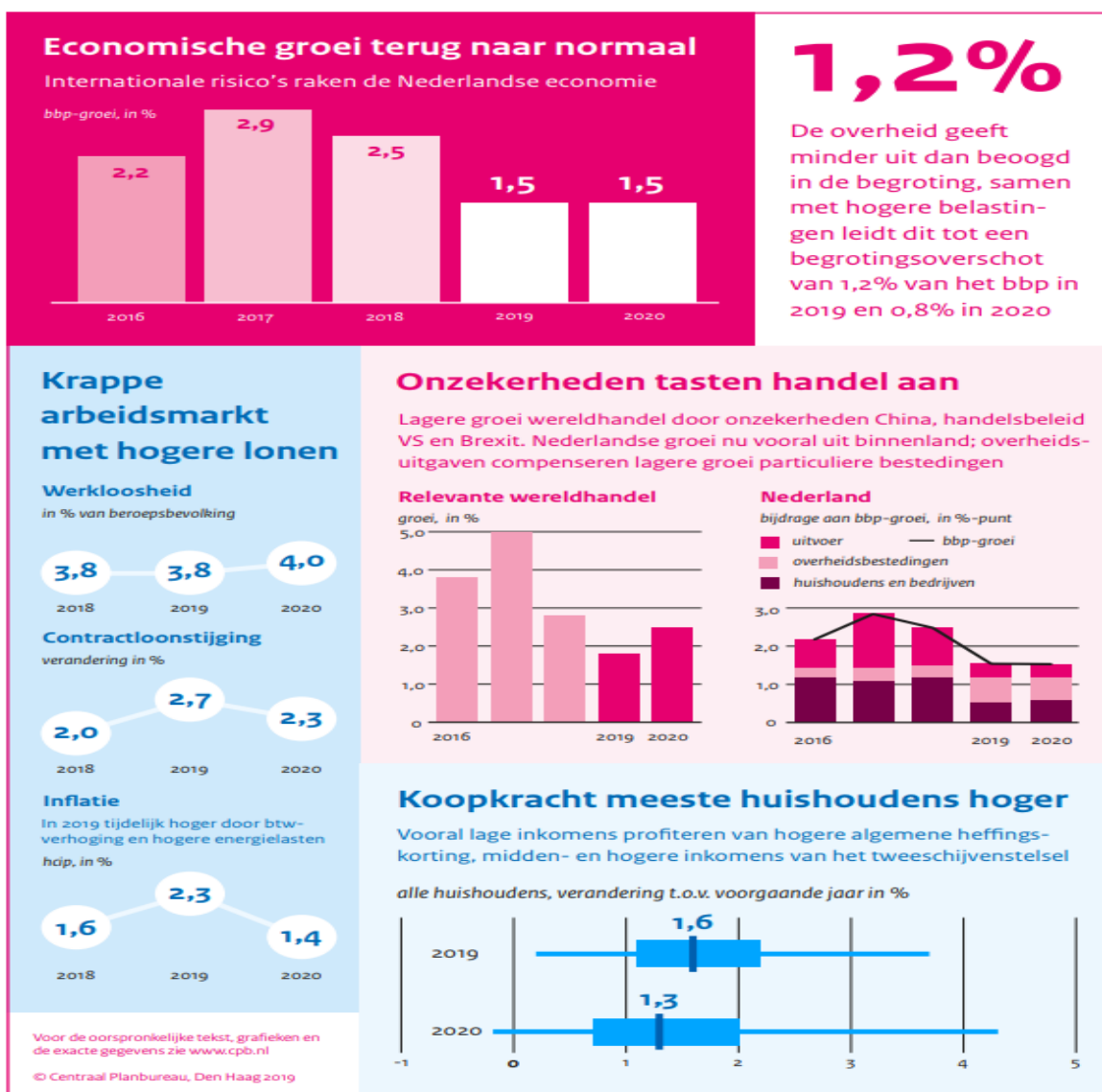
Met deze kaderbrief spelen wij in op de ontwikkelingen die op ons afkomen en houden we de provincie Noord-Holland toekomstbestendig, zodat ook een nieuw college haar ambities kan waarmaken.

3. Macro economische ontwikkelingen

Voor deze kaderbrief 2020 is nagegaan of de macro-economische en landelijke ontwikkelingen aanleiding geven ons financiële beleid, zoals dat in voorgaande kaderbrieven is beschreven, bij te stellen.

3.1 Macro-economische vooruitzichten

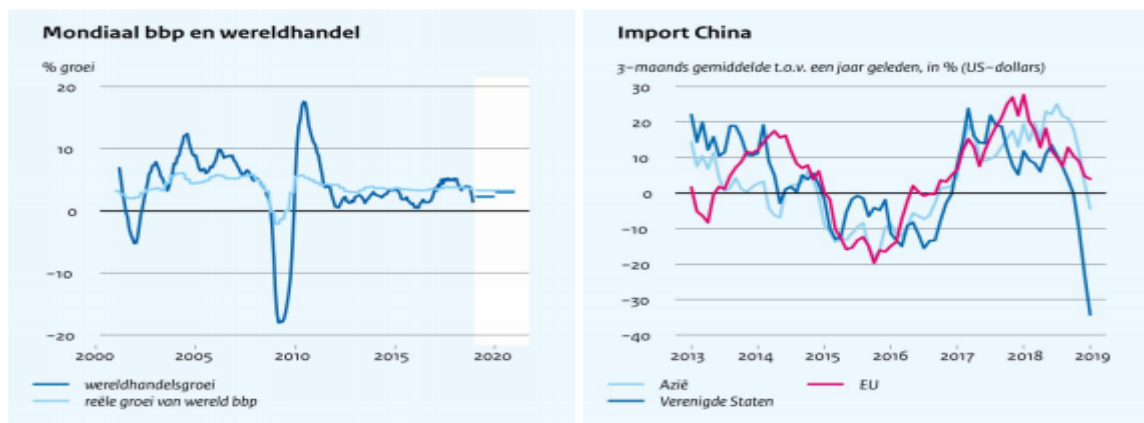
De Nederlandse economie keert terug naar een standaard groeitempo. De betrekkelijk hoge groei van de afgelopen jaren is voorbij. Waar de economie de afgelopen jaren een groei liet zien van gemiddeld 2,5% wordt voor de komende jaren een groei voorspeld van 1,5 %.

Figuur 1: economische groei terug naar normaal (CPB, maart 2019)

3.1.1. Internationale risico's raken de Nederlandse economie

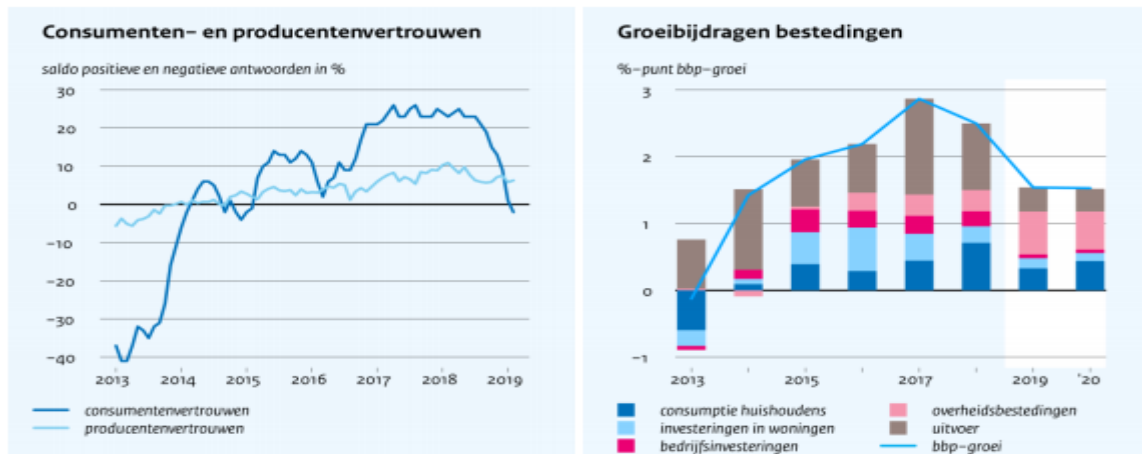
De mondiale economie en internationale handel groeien minder hard. Na een piek in 2017 groeit de wereldhandel in een bescheidener tempo (figuur 2). De lagere wereldhandelsgroei van na de financiële crisis houdt aan en wordt versterkt door recentelijk verhoogde importtarieven van de Verenigde Staten. Onzekerheden over nieuwe tariefsverhogingen, de staat van de Chinese economie, de Brexit en de al dan niet tijdelijke terugval van een aantal Europese economieën tasten vooral het vertrouwen van bedrijven aan. Daardoor worden die terughoudender met investeringen. In de VS valt bovendien de fiscale stimulering weg, die het afgelopen jaar voor extra groei heeft gezorgd. De wereldeconomie groeit in 2019 en 2020 dan ook minder hard dan in voorgaande jaren. Een positieve noot voor de wereldeconomie is dat de groei in de loop van de ramingsperiode aantrekt in een aantal opkomende economieën, zoals Brazilië en Turkije. Bovendien stimuleren China, Japan en Frankrijk hun economieën en heroverweegt in de VS de Federal Reserve (The Fed) eerder voorziene verkrappingsen. Deze beleidsreacties verzachten de groeivertraging.

Figuur 2: wereldeconomie en -handel groeien in lager tempo; Chinese handel daalt

3.1.2 Wind uit het buitenland doet de Nederlandse economie afkoelen

De Nederlandse economie keert terug naar een standaard groeitempo, voornamelijk als gevolg van minder uitvoergroei. De uitvoer groeit minder hard dan in vorige jaren (figuur 3). De internationale onzekerheden hebben ook hun weerslag op het Nederlandse producenten- en consumentenvertrouwen. De investeringen en consumptie groeien in 2019 en 2020 door, maar minder sterk dan voorheen. Daardoor groeit de Nederlandse economie nu weer in lijn met de potentiële groei. Na eerdere groeipercentages van ruim boven de 2% wordt voor zowel 2019 als 2020 een bbp-groei van 1,5% voorzien.

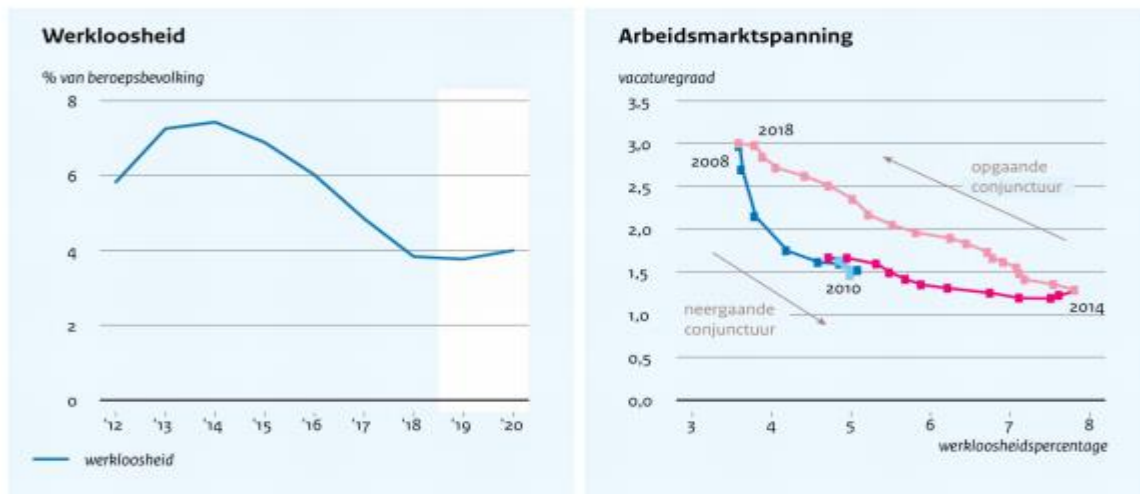

Figuur 3: daling consumenten- en producentenvertrouwen; lagere groei voornamelijk door minder uitvoer

De groei van de binnenlandse bestedingen blijft op peil. Expansief begrotingsbeleid van de overheid compenseert grotendeels de lagere groei van particuliere bestedingen. De overheidsbestedingen groeien sterk, met meer dan 2% per jaar, ook al is dat minder dan beoogd in de nationale begroting. De groeibijdragen van bedrijfsinvesteringen en de woningmarkt blijven positief, maar minder sterk dan in voorgaande jaren (figuur 3). Bedrijven worden terughoudender met investeringen vanwege de grotere internationale onzekerheden. De investeringen in woningen normaliseren in 2019, na jaren van onstuimige groei. Door het dalend aantal transacties van bestaande koopwoningen vermindert de vraag naar renovatie-, verbouw- en herstelwerkzaamheden. Deze capaciteit kan worden benut bij de bouw van nieuwe woningen. Ook de consumptie van huishoudens groeit in 2019 en 2020 minder sterk dan in de afgelopen jaren.

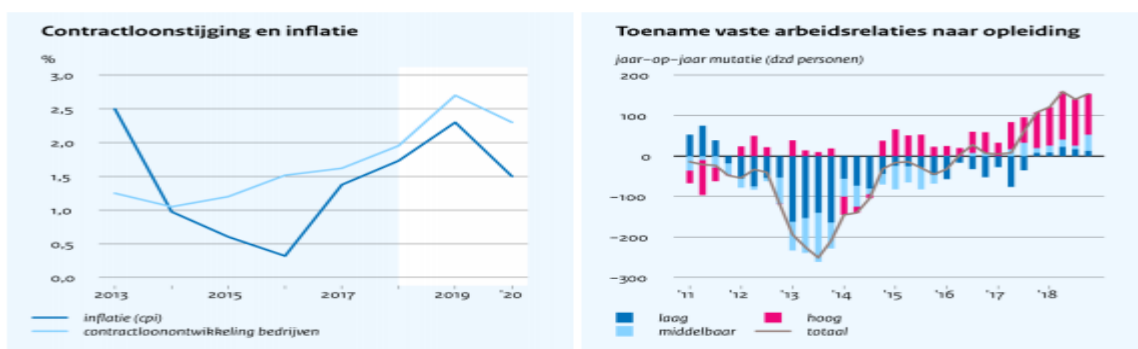
3.1.3 Krappe arbeidsmarkt met hogere lonen

De werkloosheid blijft laag. De huidige arbeidsmarkt is krap, met een historisch hoge vacaturegraad (figuur 4). De grotere werkgelegenheid moedigt meer mensen aan om betaald werk te verrichten door de grotere kans op het vinden van een baan. Door het lagere groeitempo van de Nederlandse economie is ook sprake van een afnemende groei van de werkgelegenheid. Per saldo is een lichte stijging van de werkloosheid voorzien richting 4% in 2020.

Figuur 4: lage werkloosheid en een hoge vacaturegraad

Door de krapte op de arbeidsmarkt en de hogere inflatie versnelt de contractloonsstijging. In historisch opzicht blijft de contractloonsstijging echter beperkt door de lage groei van de arbeidsproductiviteit. De betrekkelijk hoge inflatie in 2019 als gevolg van lastenverhogingen geeft een tijdelijk opwaarts effect op de lonen, dat ook met vertraging doorwerkt in 2020 (figuur 5). Hogeropgeleiden krijgen vaker een vast contract. In de krappe arbeidsmarkt komt het steeds vaker voor dat werkgevers personeel met een vast contract belonen (figuur 5). Deze beloning valt echter vooral ten deel aan de hogeropgeleide beroepsbevolking; lager- en middelbaaropgeleiden profiteren veel minder.

Figuur 5: krappe arbeidsmarkt leidt tot reële contractloonsstijging en meer vaste contracten voor hoger opgeleiden

3.1.5 Overheidsbestedingen groeien stevig, maar minder dan beoogd

De groei van de overheidsconsumptie is met 2,4% en 2,3% in de ramingsjaren dubbel zo groot als in voorgaande jaren. Toch blijft de groei achter bij de plannen. Onder andere vanwege de krappe arbeidsmarkt kunnen intensiveringen, met name bij defensie en infrastructuur, niet allemaal worden gehaald. De achterblijvende overheidsbestedingen, gecombineerd met hoge belastinginkomsten, leiden per saldo tot een begrotingsoverschot van 1,2% van het bbp in 2019 en 0,8% in 2020.

4. Begrotingsbeleid

De robuustheid en houdbaarheid van de provinciale financiën blijven een belangrijke uitdaging voor de komende periode. De in vorige kaderbrieven vastgestelde financiële beleidskaders blijven onverminderd van kracht. Daarom benoemen wij deze in dit hoofdstuk expliciet.

4.1 Robuust begrotingsbeleid

Ons college van GS staat voor een gedegen, robuust financieel beleid. Het hebben van een sluitende begroting en meerjarenraming is dan ook een belangrijke doelstelling. Daartoe zijn de volgende algemene uitgangspunten toegepast voor de financiële opzet van deze kaderbrief:

- duurzaam structureel en reëel evenwicht;
- geen belastingverhoging;
- alleen noodzakelijke indexering van budgetten;
- nieuw beleid alleen in overeenstemming met de beschikbare middelen.

4.1.1 Duurzaam structureel en reëel evenwicht

Ons college staat voor een begroting die duurzaam structureel en reëel in evenwicht is. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) definieert structureel en reëel evenwicht in de jaarlijkse Toezichtbrief aan Noord-Holland als volgt: “Op basis van het bestaande beleid en het vastgestelde nieuwe beleid worden de voor het jaar 2019 geraamde structurele lasten gedekt door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele of structurele baten. Indien dit niet het geval is wordt ook de meerjarenraming hierop getoetst. De term reëel heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren)ramingen.”

Om dit evenwicht te waarborgen en duurzaam te behouden hanteren wij de volgende begrotingsregels:

- een reëel sluitende begroting voor het begrotingsjaar en een reëel sluitende meerjarenraming;
- de risico's die de provincie loopt staan in verhouding tot het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit;
- realistisch geraamde uitgaven en inkomsten, met een transparant onderscheid tussen incidentele en structurele lasten en baten.

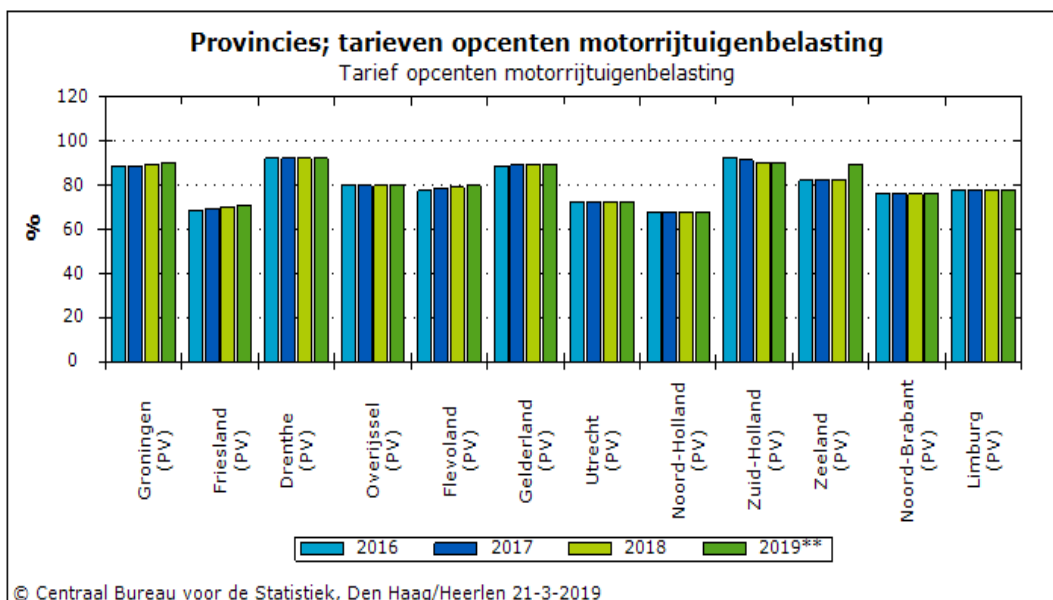
Voor de houdbaarheid van de provinciale financiële positie is het belangrijk om op langere termijn een structureel sluitende begroting te houden, waarin incidentele dekkingsmiddelen geen bepalende factor zijn, maar naar beschikbaarheid gebruikt worden voor incidenteel beleid. In hoofdstuk 5 gaan wij daarnaast in op het langere termijn perspectief en de aspecten die daarbij een rol spelen.

Het uitgangspunt 'Duurzaam structureel en reëel evenwicht' is in overeenstemming met het toetsingscriterium van het ministerie van BZK. Wij stellen Provinciale Staten voor met de overige uitgangspunten in te stemmen.

4.1.2 Geen belastingverhoging

Het maximum aantal opcenten dat wij mogen heffen is per 1 januari 2019 verhoogd van 111,8 opcenten in 2018 naar 113,2 opcenten in 2019. Met het huidige niveau van de opcenten (67,9) komt de onbenutte belastingcapaciteit voor 2019 uit op € 138,6 miljoen (in 2018 134,5 miljoen).

Dit biedt een theoretische ruimte om de inkomsten van de provincie te verhogen en daarmee eventueel dreigende begrotingstekorten te dichten. Hiervan is op dit moment geen sprake. Wij laten het tarief van de opcenten ongewijzigd op 67,9 opcenten. Het tarief in Noord-Holland blijft hiermee het laagste in Nederland.

4.1.3 Toepassen van indexering op provinciale budgetten

Daar waar contractuele verplichtingen dat vereisen, wordt door de provincie indexering toegepast. Via een stelpost in de begroting worden de hiervoor benodigde budgetten gereserveerd. Hierbij wordt rekening gehouden met een indexering voor de volgende onderdelen:

- de onderhoudsbudgetten voor infrastructuur (conform vorig jaar);
- de capaciteitskosten (voorheen apparaatskosten);
- de omgevingsdiensten.

Voor het realiseren van deze indexeringen wordt de stelpost prijscompensatie bij deze kaderbrief opgehoogd.

4.2 Begrotingsrechtmatigheid

De provincie Noord-Holland beschikt over verschillende reserves die gezamenlijk een aanzienlijk vermogen omvatten. Het is van belang dat op deze reserves een goede monitoring plaatsvindt en dat er duidelijke en transparante spelregels zijn, zodat het beschikbare vermogen optimaal kan worden aangewend. Wij hanteren daarom de volgende beleidsregels voor stortingen in en onttrekkingen aan reserves.

Storting in reserves:

In de jaarrekening doen wij toevoegingen aan een reserve tot het bedrag dat via de begroting, of begrotingswijzigingen door PS gedurende het begrotingsjaar, is geaccordeerd. Daarnaast storten wij bij de jaarrekening de nog niet geraamde bijdragen van derden voor projecten in de reserve waaruit de dekking van het project plaatsvindt.

Onttrekking aan reserves:

In de jaarrekening verwerken wij de onttrekkingen aan de reserve ter dekking van een project tot maximaal het bedrag dat voor dat project door PS beschikbaar is gesteld, en nooit hoger dan de maximaal te dekken lasten voor deze bestemming in het boekjaar. Daarbij wijken wij alleen af van de begrote jaarschijf als de totale meerjarige begrote lasten van het geaccordeerde project niet wijzigen. Uiteraard blijft het college van GS in de jaarrekening verantwoording afleggen over de verschillen tussen de begrote en werkelijke baten, lasten, stortingen en onttrekkingen.

4.2.1 Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's te kunnen opvangen. In de Financiële verordening en de Kadernota reserves wordt een minimale omvang van de algemene reserve voorgeschreven die wij aanhouden om optredende risico's af te dekken.

Bij het vaststellen van de begroting 2019 hebben wij u gemeld dat de omvang van de algemene reserve naar een te laag niveau zal dalen. Daarom is in de Voordracht van de begroting 2019 een herstelplan voor de algemene reserve opgenomen. Dit herstelplan komt erop neer dat we de middelen die we ontvangen via het provinciefonds als gevolg van ruimte onder het plafond van het Btw-compensatiefonds, storten in de algemene reserve. Deze ruimte ontstaat als er minder btw wordt gecompenseerd door provincies dan het hiervoor beschikbare maximale bedrag.

De uitvoering van dit plan verloopt op schema. Tegelijkertijd onderzoeken wij of de kaders omtrent de algemene reserve geactualiseerd kunnen worden. Wij zullen daartoe in november, bij het aanbieden van de begroting 2020, een voorstel doen.

4.3 Begrotingssystematiek in relatie tot de gehanteerde afschrijvingstermijnen

De provincie Noord-Holland heeft een grote hoeveelheid wegen, kunstwerken en oevers geactiveerd op de balans. Per 01-01-2018 bedraagt dit circa € 364,9 miljoen. Deze activa worden op dit moment afgeschreven met een levensduur van 25 jaar. Bij de provincie worden de afschrijvingslasten, als onderdeel van de kapitaallasten verantwoord in het jaar volgend op het jaar waarin de uitgaven zijn gedaan (t+1). Bij het voorbereiden van de nieuwe Financiële verordening (conform artikel 217 Provinciewet) is geconstateerd dat de huidige bepalingen rondom activeren op onderdelen niet voldoen aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Op basis van een eerste inventarisatie zijn er twee knelpunten geconstateerd:

1. Een striktere interpretatie van de verslaggevingsvoorschriften leidt ertoe dat de afschrijving niet meer al mag starten in het jaar nadat de uitgaven zijn gedaan, maar in relatie moet staan met de datum van ingebruikname.
2. De werkelijke levensduur bij wegen, kunstwerken en oevers is aanzienlijk langer dan 25 jaar. Het BBV geeft aan dat de afschrijvingstermijn gebaseerd moet zijn op een inschatting van de verwachte gebruiksduur;

Het eerste knelpunt vergt een aanpassing van de wijze waarop uitgaven worden vastgelegd in de financiële administratie. Momenteel onderzoeken wij de beste manier om dit knelpunt op te lossen. Het tweede knelpunt is verwerkt in het Financieel kader van deze kaderbrief. Dit betekent dat de termijn van afschrijven is verlengd van 25 jaar naar de verwachte gebruiksduur. Concreet leidt dat tot financiële consequenties. In de beginjaren zullen de afschrijvingslasten lager worden maar deze zullen langer doorlopen.

Kapitaalgoed	Subcategorie	Afschrijvings- termijn
Grond- weg en waterbouwkundige werken		
• Wegen		50 jaar
• Kunstwerken		50 jaar
• Openbaar vervoer busbanen		50 jaar
• Oevers	○ Houten damwand + stalen damwand koudgevormd	40 jaar
	○ Stalen damwand warmgewalst	80 jaar
• Groen	Natuurbrug / Ecoduct	50 jaar

5. Geactualiseerde meerjarenraming 2020-2023

In deze kaderbrief actualiseren wij op basis van de thans bekende budgettaire ontwikkelingen het financieel kader 2020-2023. In de hierna volgende overzichten zullen wij het financieel kader onderverdelen in drie categorieën. Per categorie wordt toegelicht waar de mutatie betrekking op heeft. De drie categorieën gezamenlijk resulteren in het meerjarenbegrotingssaldo bij de kaderbrief 2019.

De indeling in categorieën is als volgt:

- technische bijstellingen;
- geïnventariseerde beleidswensen kaderbrief 2020 waarvan
 - beleidswensen programmakosten;
 - beleidswensen capaciteit;
- overige bijstellingen.

In hoofdstuk 6 worden de voorstellen en wijzigingen vermeld die voor het lopend jaar 2019 zijn opgenomen. Het gaat hierbij om de zogenoemde zomernota mutaties.

5.1 Technische bijstellingen

Technische bijstellingen betreffen bijstellingen naar aanleiding van actualisatie van berekeningen op basis van bestaand eerder door PS geaccordeerd beleid of autonome posten, waar de provincie geen invloed op heeft, zoals het provinciefonds.

Regel	Financieel kader	2020	2021	2022	2023
A	Vigerende meerjarenraming begroting 2019 (na wijzigingen op primitieve begroting)	-	-	-24,77	-26,55
B	Provinciefonds o.b.v. mutaties septembercirculaire 2018	0,44	0,76	0,53	0,56
C	Opcenten motorrijtuigenbelasting	-4,60	-4,60	-4,60	-4,60
D	Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen	3,68	5,60	6,51	8,50
E	Gewijzigde systematiek verwerking afrekeningsverschillen	1,00	1,00	1,00	1,00
F	Vrijval kapitaallasten als gevolg van aanpassing afschrijvingstermijnen	-11,33	-13,49	-14,21	-15,10
G	Areaaluitbreiding	-1,93	-2,20	-2,77	-2,10
	Subtotaal technische bijstellingen	-12,74	-12,93	-13,54	-11,74
	Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen	-12,74	-12,93	-38,30	-38,29

A. Vigerende meerjarenraming 2019

Het startpunt voor het financieel kader 2019-2023 is het saldo van de meerjarenraming bij de primitieve begroting 2019. Hierbij is rekening gehouden met de mutaties die volgden uit:

- de kaderbrief 2019;
- de 1ste begrotingswijziging 2019.

B. Provinciefonds o.b.v. mutaties septembercirculaire 2018

Op basis van de septembercirculaire 2018 hebben wij de raming van het provinciefonds geactualiseerd. De decembercirculaire 2018 bevat alleen mutaties voor het lopende jaar 2018 en

heeft daarom dus geen impact op de meerjarenraming. Op basis van de septembercirculaire voorzien wij een daling van de uitkering uit het provinciefonds. De daling wordt voornamelijk verklaard door een neerwaartse bijstelling van het accres, omdat het Rijk minder uitgeeft door een lagere loon- en prijsontwikkeling dan eerder werd geraamd.

Zoals in de Voordracht bij de begroting 2019 is vermeld, wordt de systematiek van de provinciefondsuitkering gewijzigd. Tot en met uitkeringsjaar 2018 was de werkwijze in de provinciefondscirculaire dat de meerjarenraming van de ruimte onder het plafond van het btw-compensatiefonds in de septembercirculaire wordt bijgesteld voor het lopende jaar en volgende jaren en dat in de meicirculaire daaropvolgend wordt afgerekend over het voorafgaande jaar. De nieuwe werkwijze betekent dat vanaf 2019 in de septembercirculaire alleen de voorlopige afrekening van het huidige jaar wordt verwerkt. Hierdoor hebben wij bij de begroting 2019 de uitkering uit het provinciefonds op basis van de meicirculaire (meerjarig) substantieel naar beneden bijgesteld ten opzichte van de ramingen uit voorgaande circulaire. Op basis van de actuele stand van de ruimte onder het plafond zal dat bij de septembercirculaire voor het lopende jaar weer toegevoegd worden.

In hoofdstuk 4 van deze kaderbrief is aangegeven dat deze middelen gebruikt zullen worden om het tekort in de algemene reserve aan te vullen.

C. Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op basis van de zogenoemde gewichtsuitdraaien opcentenplichtige voertuigen motorrijtuigenbelasting die de provincie Noord-Holland periodiek van de Belastingdienst ontvangt is het verantwoord de verwachte opbrengst te verhogen. Sinds 2016 werkt een verandering in de provinciale belastinggrondslag (bijvoorbeeld de verhuizing van een Groot Wagenparkhouders (GWH)/leasebedrijf naar een andere provincie) echter direct door in de verdeling van het provinciefonds. Een verandering in de grondslag heeft een egaliserende werking op de uitkering uit het provinciefonds.

Uit de halfjaarlijkse gewichtsuitdraai opcentenplichtige voertuigen per 18 januari 2019 blijkt dat Noord-Holland over 2018 in totaal € 208.026.000 (afgerond) aan provinciale opcenten heeft ontvangen. Over de jaren 2016 en 2017 waren de opbrengsten van de provinciale opcenten respectievelijk € 194.262.700 en € 201.875.700 (afgerond).

In het Belastingplan 2017 is bepaald dat voor plug-in hybride auto's met een CO₂-uitstoot van niet meer dan 50 gr/km de motorrijtuigenbelasting (en opcenten) voor de jaren 2017 tot en met 2020 de helft van het reguliere tarief bedraagt. Voor voertuigen met alleen een elektromotor of met waterstofverbranding is men geen motorrijtuigenbelasting verschuldigd. Het hierna volgend overzicht geeft de ontwikkeling aan in het soort brandstof van de voertuigen (inclusief motoren) vanaf 2015 t/m het 1ste kwartaal 2018. Het overzicht toont aan dat met name het aantal voertuigen dat gebruik maakt van elektro en aardgas ten opzichte van 2015 toeneemt.

	31-12-'15	31-12-'15	31-12-'16	31-12-'16	31-12-'17	31-12-'17	31-12-'18	31-12-'18
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
benzine	979.327	82,49%	999.074	82,93%	1.022.295	83,31%	1.045.737	83,65%
diesel	181.888	15,32%	180.057	14,95%	178.899	14,58%	175.730	14,06%
elektro	2.416	0,20%	3.414	0,28%	5.067	0,41%	8.627	0,69%
waterstof	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
gas	6.189	0,52%	5.819	0,48%	5.513	0,45%	5.349	0,43%
aardgas	1.269	0,11%	1.294	0,11%	1.450	0,12%	1.686	0,13%
overige	22	0,00%	41	0,00%	80	0,01%	119	0,01%
schoongas	16.133	1,36%	15.027	1,25%	13.841	1,13%	12.833	1,03%
	1.187.244	100%	1.204.726	100%	1.227.145	100%	1.250.081	100%

Ontwikkeling personenauto's naar brandstof (2015-2018)

	31-12-'15	31-12-'15	31-12-'16	31-12-'16	31-12-'17	31-12-'17	31-12-'18	31-12-'18
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
benzine	107.969	99,80%	109.276	99,77%	110.549	99,73%	111.964	99,68%
diesel	34	0,03%	34	0,03%	36	0,03%	38	0,03%
elektro	175	0,16%	204	0,19%	254	0,23%	305	0,27%
waterstof	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
gas	11	0,01%	11	0,03%	10	0,02%	10	0,01%
aardgas	1	0,00%	1	0,00%	1	0,00%	2	0,00%
overig	0	0,00%	0	0,00%	1	0,00%	1	0,00%
schoongas	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
	108.190	100%	109.526	100%	110.851	100%	112.320	100%

Ontwikkeling motorrijwielen naar brandstof (2015-2018)

D. Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen

Dit betreft een aantal correcties op de jaarschijven. Het gaat hierbij met name om herberekeningen van de stelpost prijsstijgingen. Voor de herberekening van deze stelpost zijn de volgende begrotingsposten meegenomen:

- de budgetten voor onderhoud aan infrastructuur;
- de capaciteitskosten (voorheen apparaatskosten);
- de budgetten voor de omgevingsdiensten.

Het gaat hierbij om de reguliere ophogingen van de hier genoemde onderwerpen.

Bij de onvermijdelijke beleidswensen is afzonderlijk budget gevraagd om eenmalig investeringen (en daarmee de bijbehorende afschrijvingen) te kunnen indexeren. Het gaat hierbij om investeringen uit het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) en het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO).

E. Gewijzigde systematiek verwerking afrekeningsverschillen

In de begroting 2020 is een stelpost aan positieve afrekeningsverschillen als dekking in de exploitatie opgenomen van € 0,997 miljoen en vanaf het jaar 2021 structureel een bedrag van € 1 miljoen. Vanwege gewijzigde verslaggevingsvoorschriften of interpretatie wordt deze post afgeraamd. De verwachting is dat door deze werkwijze de afrekeningsverschillen zullen afnemen. Wanneer er toch een afrekeningsverschil is, wordt dit meegenomen in de reguliere begrotingsbijstellingen.

F. Vrijval kapitaallasten als gevolg van aanpassing afschrijvingstermijnen

Zoals is opgemerkt in hoofdstuk 4, hebben wij met ingang van boekjaar 2018 een wijziging doorgevoerd ten aanzien van de gehanteerde afschrijvingstermijnen voor bepaalde onderdelen van onze activa. De af te schrijven bedragen worden over een langere periode verdeeld waardoor de kapitaallasten per jaar dalen. Op regel F van het Financieel kader wordt de omvang van de lagere afschrijvingen opgenomen in de jaren tot en met 2023. Op de langere termijn blijven de kosten echter gelijk. Daarom wordt in paragraaf 5.3 (overige bijstellingen) een voorstel gedaan hoe deze aanpassing structureel in de begroting verwerkt kan worden.

G. Areaaluitbreiding

Bij nieuw areaal worden, conform de hiervoor opgestelde kaders, de budgetten voor het onderhouden van het areaal opgehoogd. Met elke toename van het areaal zullen de onderhoudslasten van de provincie dus toenemen. Indien er minder areaal bijkomt dan voorheen was begroot dan wordt het budget naar beneden bijgesteld. Daarvan is bij deze kaderbrief sprake. Het gaat hierbij dus om een aframing van onderhoudsbudgetten, omdat naar verwachting minder nieuw areaal wordt gerealiseerd dan vorig jaar was begroot.

5.2 Geïnterpreteerde beleidswensen kaderbrief 2020

Hieronder volgt een onderbouwing van de geïnterpreteerde beleidswensen bij de kaderbrief 2020. Deze voorstellen zullen in twee afzonderlijke tabellen gepresenteerd worden:

1. beleidswensen programmakosten, en
2. beleidswensen capaciteit.

5.2.1 Beleidswensen programmakosten

Regel	Financieel kader	Programma	2020	2021	2022	2023
	Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen		-12,74	-12,93	-38,30	-38,29
H	Chroom-6	2	0,90	0,90	0,90	0,90
I	Indexering PMI en PMO (kapitaallasten)	2	-	0,08	0,13	0,16
J	Machinerichtlijn aanvullende maatregelen	2	2,80	1,30	0,80	0,60
K	ICT Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	4	0,22	0,15	-	-
L	Huis van Hilde	7	0,18	0,19	0,21	0,22
M	OV-terminal Zuidas	2	-	2,85	-	-
N	Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland	5	0,62	0,63	0,70	0,73
O	Zeer zorgwekkende stoffen	4	0,30	-	-	-
P	Gezonde leefomgeving: onderzoek RIVM	4	0,30	-	-	-
Q	Wadden	6	0,35	0,20	0,20	0,20
R	Cofinanciering Waddenfonds investeringskader Waddengebied	6	5,00	5,00	5,00	2,00
	Subtotaal beleidswensen programmakosten		10,67	11,29	7,94	4,81
	Saldo meerjarenraming na beleidswensen programmakosten		-2,07	-1,64	-30,37	-33,48

H. Chroom-6

In maart 2018 zijn PS middels de brief 'Chroom-6 in verflaag St Maartensvlotbrug' met kenmerk 1047469/1047487 geïnformeerd over de aanwezigheid van chroom-6 in de oude verflagen van de

stalen onderdelen van de Sint Maartensvlotbrug (bouwjaar 1951). Naar aanleiding van deze vondst is een uitgebreider onderzoek gestart bij deze brug en is er een zogenoemde 'quick scan chroom-6' uitgevoerd naar de mogelijke aanwezigheid van chroom-6 in verflagen van de overige beweegbare provinciale bruggen en sluisen.

In juli 2018 zijn PS middels de brief 'Resultaat quick scan chroom-6 bruggen en sluisen' met kenmerk 1095485/1095490 geïnformeerd over de resultaten van deze quick scan. In totaal zijn 49 beweegbare bruggen en sluisen onderzocht. Bij 26 objecten is in de oude verflagen geen chroom-6 aangetroffen. Bij vijftien objecten (dertien beweegbare bruggen en twee sluisen) is chroom-6 aangetroffen in een van de monsters. Bij acht objecten (acht beweegbare bruggen) is chroom-6 aangetroffen in twee of meer monsters. In totaal zijn 248 monsters genomen, waarvan 42 een verhoogd gehalte chroom-6 bevatten. Geconcludeerd kan worden dat chroom-6 veelvuldig voorkomt in (oude) verflagen van de stalen onderdelen van de provinciale bruggen en sluisen. Het is een reëel risico dat chroom-6 aanwezig is in (oude) verflagen van stalen onderdelen van provinciale bruggen en sluisen. Het is ook aannemelijk dat dit risico zich niet beperkt tot het provinciaal areaal, maar dat het een breder maatschappelijk probleem betreft.

De meerkosten voor onderhoud worden op dit moment geschat op gemiddeld € 0,2 miljoen per object (bruggen en sluisen) waar chroom-6 in verflagen is geconstateerd, in totaal € 4,6 miljoen (op basis van 23 objecten waar nu een verhoogd gehalte chroom-6 is vastgesteld). De meerkosten zijn nodig voor noodzakelijke aanvullende beheersmaatregelen tijdens de uitvoeringsfase en noodzakelijke onderzoekskosten. Het specifieke onderdeel waarbij chroom-6 is geconstateerd en waar onderhoud nodig is, zal na sanering hiervan vrij zijn. Op de langere termijn zullen alle onderdelen van de beweegbare bruggen en sluisen vrij zijn van chroom-6. Komend half jaar komt er meer duidelijkheid over de saneringsmogelijkheden, waarna een betere kostenindicatie kan worden gemaakt. Er is een risico dat ook bij andere provinciale objecten met oude verflagen, zoals openbare verlichtingsmasten en bebordingspalen, chroom-6 aanwezig is. De eventuele meerkosten voor het onderhoud bij deze objecten zijn op dit moment nog niet bekend en meegenomen. De algemene beheersmaatregel om eerst onderzoek te doen naar de aanwezigheid van chroom-6 alvorens er onderhoud mag worden verricht, geldt ook voor deze stalen objecten.

I. Indexering PMI en PMO (kapitaallasten)

Door de marktontwikkelingen en aantrekkende economie blijven de kosten van infrastructuurprojecten stijgen. De definitieve Grond, Weg- en Waterbouw (hierna GWW) index per 01-01-2019 is uitgekomen op 2,4%. Op basis van dit percentage is het investeringsvolume verhoogd, en daarmee ook de kapitaallasten.

Tot op heden worden de budgetten van de geactiveerde investeringen niet standaard geïndexeerd. Bij de kaderbrief 2019 is dit bij uitzondering voor een aantal specifieke projecten wel gedaan, omdat er toen ook al aanzienlijke prijsstijgingen waren. Deze lijn zet zich dus voort. Bij de kaderbrief 2014 is een investeringsplafond van € 20 miljoen per jaar vanaf 2019 ingesteld voor de vervangingsinvesteringen PMO. Voor PMI-investeringen is niets afgesproken over een

kaderstellend plafond voor investeringen en de hieruit voortvloeiende kapitaallasten, maar worden de maximale kapitaallasten jaarlijks bij de begrotingsbehandeling vastgesteld. Omdat de investeringen de afgelopen jaren duurder zijn geworden betekent dit, dat bij gelijkblijvend plafond van € 20 miljoen, per saldo minder uitgevoerd kan worden aan vervangingsinvesteringen. Daarom wordt bij deze kaderbrief een voorstel gedaan om het kapitaallastebudget PMO en PMI vanaf 2019 met de GWW-index te verhogen (met 2,4%). Dit zal gedaan worden op basis van het investeringsvolume en het daaruit volgende kapitaallastebudget uit de begroting 2019. In de jaren 2020 t/m 2027 betekent dit een verhoging aan investeringen van € 13,4 miljoen: voor PMO € 4,2 miljoen en voor PMI € 9,2 miljoen. Zodat de in de begroting opgenomen kapitaallasten PMI en PMO, die gebaseerd zijn op de kasramingen uit het PMI en PMO, voldoende blijven om alle investeringen waarover reeds besluiten zijn genomen te kunnen blijven dekken.

J. Machinerichtlijn aanvullende maatregelen

De provincie Noord-Holland is wettelijk verplicht om haar beweegbare kunstwerken te laten voldoen aan de Machinerichtlijn (hierna MRL). De MRL is wetgeving voor veilig gebruik en beheersing van risico's voor gebruikers, bedienend en onderhoudspersoneel van machines. Beweegbare kunstwerken zijn machines en moeten aan deze wet voldoen.

De MRL geldt voor alle machines. Machines die voor 1 januari 1995 in gebruik zijn genomen zijn echter uitgesloten, behalve wanneer deze na die datum substantieel zijn gewijzigd. Een substantiële wijziging is een vervanging, een renovatie of een toevoeging van nieuwe delen, die invloed heeft op de veilige werking van het geheel. Na een dergelijke wijziging dient aantoonbaar te worden gemaakt dat de nieuwe machine veilig is, conform het gestelde veiligheidskader. Bij de kaderbrief 2017 is dekking aangevraagd voor het uitvoeringsprogramma MRL voor beweegbare kunstwerken (totaal € 11,8 miljoen).

Het aanpassen van een beweegbaar kunstwerk ten behoeve van het aansluiten op de bediencentrale is – in termen van machineveiligheid – een substantiële wijziging. Elk beweegbaar kunstwerk moet eerst voldoen aan de vigerende machineveiligheidseisen. Vanuit landelijk perspectief is voor de machineveiligheidseisen recentelijk een nieuw eenduidig referentiekader opgesteld. De provincie wil in het kader van haar proactieve veiligheidscultuur, de beweegbare kunstwerken opwaarderen naar het nieuwe landelijk toegepaste veiligheidsniveau. Op basis van dit uniforme kader wordt het beheer aanzienlijk vereenvoudigd en worden de risico's van de samengestelde 'machine' van bediencentrale en beweegbaar kunstwerk geminimaliseerd.

Onderzoek van een aantal beweegbare kunstwerken heeft uitgewezen dat niet wordt voldaan aan het nieuwe veiligheidskader. De verwachting is dat de resultaten van dit onderzoek representatief zijn voor de overige kunstwerken. Aanvullende maatregelen en functionele testen in samenhang met de bediencentrale zullen bijdragen aan een aantoonbaar veiliger functionerende infrastructuur. Dit zijn werkzaamheden die bovenop het bestaande uitvoeringsprogramma MRL moeten worden uitgevoerd. De inschatting is dat het benodigde budget voor 21 beweegbare kunstwerken gemiddeld uitkomt op € 0,26 miljoen per kunstwerk. Totaal leidt dit tot een extra

claim van € 5,5 miljoen. Om het programma in lijn te laten lopen met de aansluiting van de beweegbare kunstwerken op de bediencentrale, wordt het programma versneld uitgevoerd. Het programma wordt in 2024 afgerond in plaats van in 2026.

K. ICT Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

Bij de besluitvorming over het Masterplan ICT van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) is ervan uitgegaan dat de te behalen efficiencywinst kon worden ingezet voor de uitvoering van het plan. Deze efficiencywinst is verrekend met de extra bijdrage voor het ICT-plan. Het Masterplan ICT is echter door het algemeen bestuur met vertraging vastgesteld en daardoor driekwartjaar later gestart dan gepland. Hierdoor kan de reeds ingeboekte efficiencywinst in 2020 en 2021 niet geheel gehaald worden en is voor 2020 en 2021 een extra bijdrage nodig van respectievelijk € 219.174 en € 146.117.

L. Huis van Hilde

Bij de opening van Huis van Hilde is gerekend op een jaarlijks onderhoudsbedrag van € 240.000,- op basis van enkele aannames. De kosten lopen echter geleidelijk aan op door indexering, extra eisen aan schoonmaak en hogere kosten aan noodzakelijke reparaties en onderhoud. Dat heeft te maken met de complexiteit van het gebouw (open voor publiek, gesloten voor klimaat), het innovatieve karakter ervan (waardoor kosten lastig waren te voorspellen) en de aanpassingen eraan (qua techniek, inrichting, bebording, schoonmaak, enz.). Deze factoren leiden er tevens toe dat er extra inzet nodig is om het functionele gebouwbeheer, in samenwerking met de exploitant, goed te laten verlopen.

Deze kosten komen tot op heden ten laste van het inhoudelijke archeologiebudget. Daardoor ontstaat langzaam maar zeker de situatie waarin de beleidsdoelen in de Cultuurnota onder druk komen te staan (archeologiebeleid, collectiebeheer, educatie enzovoort).

Na een paar jaar gebruikservaring kan er beter begroot worden wat de kosten voor het onderhoud en exploitatie van Huis van Hilde zijn. Tevens is in deze aanvraag de indexering voor de onderhoudscontracten meegenomen alsook de af te dragen belastingen zoals de WOZ.

M. OV-terminal Zuidas

In artikel 8.2 van de Bestuursovereenkomst Zuidasdok d.d. 9 juli 2012 is overeengekomen dat de provincie Noord-Holland een bedrag van € 75 miljoen (prijspeil 2011) ter beschikking stelt, in drie termijnen te voldoen, telkens op 31 januari van de jaren 2019, 2020 en 2021.

Verder is bepaald dat dit bedrag jaarlijks zal worden verhoogd met de Index Bruto OverheidsInvesterings (hierna IBOI), te beginnen op 1 januari 2012. Uitgaande van het jaarlijkse IBOI-percentages tot en met 2021 is het bedrag van € 75 miljoen inmiddels geïndexeerd tot € 85.340.225. Het huidig totaal beschikbare saldo tot en met 2021, inclusief toekomstige

stortingen, bedraagt €82.495.681. Om het verschil te ondervangen dient er € 2,85 miljoen extra toegevoegd te worden aan de stortingen.

N. Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland

Voor de uitvoering van het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland BV (PDENH) zijn afspraken gemaakt over de vergoeding van de kosten van het fondsbeheer, juridische kosten en overige kosten. Deze afspraken zijn vastgelegd in de beheerovereenkomst. De beheerkosten zijn gekoppeld aan het fondsvermogen (nu € 55 miljoen, groeiend tot maximaal € 85 miljoen), het uitstaande kapitaal en de winst bij verkoop van participaties. In 2018 is het totaal uitstaande PDENH-kapitaal fors toegenomen en is het fondsvermogen opgehoogd van € 30 miljoen tot € 55 miljoen, waardoor de kosten voor het PDENH vanaf 2019 toenemen. De kosten van het PDENH worden gedekt uit een budget (begroting), en staan los van de investeringen uit het fondsvermogen (balans). Kortom: het fondsvermogen is volledig beschikbaar voor investeringen, ongeacht de kosten. De verwachting is dat het uitstaande kapitaal de komende jaren verder groeit dan eerder verwacht. In het budget voor kosten van de deelname in het PDENH, die eerder in de meerjarenbegroting zijn geraamd, is de kostenstijging als gevolg van de ophoging van het fondsvermogen niet meegenomen, deze worden daarom nu voorgesteld.

O. Zeer zorgwekkende stoffen

De provincie Noord-Holland is in het laatste kwartaal van 2018 van start gegaan met een verscherpte aanpak van zeer zorgwekkende stoffen (hierna ZZS) bij de bedrijven waarvoor GS onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna Wabo) bevoegd gezag zijn. Hierover hebben wij PS geïnformeerd per brief d.d. 23 november 2018 (1139599/1139601).

ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. De provincie Noord-Holland vindt het belangrijk om uitvoering te geven aan de afspraken die het Interprovinciaal Overleg (IPO) met het Rijk heeft gemaakt om ZZS met voorrang aan te pakken, gezien de recente problematiek in Zuid-Holland, de recente ontwikkelingen rond Tata Steel en de relatie met gezondheid. In plaats van de rapportages van bedrijven af te wachten, schrijven de provincies bedrijven aan met de vraag informatie aan te reiken over ZZS. Het doel is om een actueel beeld te krijgen van het gebruik en de emissie van ZZS en potentiële ZZS.

Door inzicht te verkrijgen in de uitstoot van ZZS en het met voorrang aanpakken van ZZS kan geïnvesteerd worden in een betere luchtkwaliteit en een gezondere leefomgeving. Het gevraagd bedrag wijkt af van wat eerder in de brief van 23 november 2018 (1139599/1139601) aan PS is gemeld. Deze kosten zijn € 0,1 miljoen hoger dan opgenomen. De oorzaak hiervan is de wijziging van het kengetal van 30 naar 40 uur per bedrijf op basis van de ervaring in Zuid-Holland (Eindrapportage landelijke uitvraag provinciale inrichtingen per 17 december 2018 DCMR Milieudienst Rijnmond).

P. Gezonde leefomgeving: onderzoek RIVM

Vanwege meerdere incidenten in de tweede helft van 2018 is er bezorgdheid ontstaan over de gezondheidseffecten van de uitstoot van Tata Steel. Om hierover uitspraken te kunnen doen, is onderzoek nodig. De provincie heeft het RIVM gevraagd dit uit te voeren. De eerste fase van het onderzoek zal in 2019 plaatsvinden. Hierover hebben wij PS op 21 januari jl. per brief geïnformeerd (1172251/1172354). Afhankelijk van de uitkomsten van de eerste fase, zal een besluit worden genomen over het vervolg dat in de periode 2019-2020 zal plaatsvinden. Voorlopig wordt uitgegaan van het opleveren van de eindrapportage per 2020.

Q. Wadden

Regionale samenwerking is een van de onderwerpen uit de begroting. Deze samenwerking heeft onder andere betrekking op het waddengebied. In 1986 hebben de Waddenprovincies Groningen, Friesland en Noord-Holland een convenant ondertekend, waarmee de stuurgroep Waddenprovincies is ingesteld. Deze stuurgroep heeft tot doel om zorg te dragen voor “het bevorderen van een gecoördineerd beleid van de provincies ten aanzien van het waddengebied”. Onder bestuurlijke regie van de stuurgroep Waddenprovincies krijgt de regionale samenwerking voor het Waddengebied vorm. In 2019 is hiervoor een bedrag van € 0,15 miljoen en vanaf 2020 een bedrag van € 0,1 miljoen beschikbaar in de begroting. Omdat het gewenst is een aantal nieuwe initiatieven te ontplooiën, worden extra middelen gevraagd.

Het gaat om bijdragen voor:

- programma naar een Rijke Waddenzee (PRW): € 0,14 miljoen incidenteel voor 2019 en 2020 (totaal € 0,28 miljoen). PRW bestaat sinds 2010 en werkt onder andere aan natuurherstelprojecten (“een duurzame Waddenzee van Werelderfgoedklasse”). Dit doet zij in opdracht van de ministeries van I&W en LNV, de drie Waddenprovincies en de Coalitie Wadden Natuurlijk. Begin 2018 is PRW geëvalueerd, waarbij de conclusie is getrokken dat veel van de inhoudelijke programmadoelen in de periode 2015-2018 zijn behaald, maar dat het streefbeeld nog niet is bereikt. Na deze evaluatie hebben de opdrachtgevers besloten PRW voor vier jaar te willen continueren, waarbij financiering is toegezegd voor twee jaar (GS-besluit d.d. 29 januari 2019). Voor Noord-Holland gaat het om een bijdrage van € 0,14 miljoen per jaar voor de jaren 2019 en 2020. Omdat dit budget nog niet was gereserveerd, wordt nu voorgesteld tot een ophoging van het budget voor regionale samenwerking;
- proceskosten Investeringskader Waddengebied (hierna IKW): € 0,1 miljoen structureel tot en met 2027. Hiermee wordt de gezamenlijke programmering – met ondersteuning van Waddenfondsmiddelen voor de uitvoering van de door PS vastgestelde majeure opgaven – voorzien van het benodigde procesgeld waarmee communicatie, regievoering, monitoring en ook een aantal specifieke acties wordt gefinancierd die niet zijn toe te wijzen aan één van de partijen, vanwege het Wadden brede karakter;
- ophoging regulier budget regionale samenwerking: voor 2019 ophoging van het budget met € 0,05 miljoen en vanaf 2020 € 0,1 miljoen structureel tot en met 2027. Het huidige

budget is € 0,15 miljoen tot en met 2019 en vanaf 2020 (afgerond) € 0,1 miljoen. Uit dit budget worden bijdragen verleend voor de stuurgroep Waddenprovincies, werkzaamheden die de provincie Fryslân uitvoert voor de Wadloopverordening en in het kader van de Wet natuurbescherming, het beheer van de website Waddenzee.nl en kosten voor het Btw-compensatiefonds aan het Waddenfonds. Deze lasten bedragen totaal circa € 0,2 miljoen. Omdat het huidig budget ontoereikend is, wordt nu een ophoging van dit budget aangevraagd.

R. Cofinanciering Waddenfonds en investeringskader Waddengebied

In het najaar van 2016 hebben Provinciale Staten van de drie Waddenprovincies ingestemd met het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 (IKW). Met het IKW beogen de drie provincies om een aanzienlijk deel (circa 2/3 deel) van de Waddenfondsgelden te benutten voor zes majeure opgaven in het waddengebied. Naar verwachting is tot en met 2027 – als de looptijd van het Waddenfonds eindigt – nog € 270 miljoen beschikbaar voor projecten. Voor het IKW is 2/3 deel beschikbaar, dus circa € 180 miljoen voor de zes majeure opgaven. Na het toepassen van een multiplier wordt verwacht via het IKW circa € 400 miljoen programmatisch te kunnen investeren in ecologie- en economie-initiatieven in het waddengebied.

Veelal hebben de projecten die invulling geven aan de doelen van de majeure opgaven zowel cofinanciering van het Waddenfonds nodig als een provinciale bijdrage. Om dit mogelijk te maken is het nodig dat in de reeds bestaande Reserve cofinanciering Waddenfonds aanvullende stortingen worden gedaan voor de jaren 2020 t/m 2027. De middelen die nu nog in de reserve zitten (€ 2,3 miljoen), benutten wij voor voorstellen die in 2019 via de bestaande procedures ter besluitvorming worden aangeboden.

Naast de zes majeure opgaven van het IKW – waarvoor circa 2/3 deel van de Waddenfondsmiddelen is gereserveerd – worden ook financiële bijdragen geleverd aan projecten die Waddenfondssubsidie ontvangen via reguliere tenders. De budgetten (bestaand 2019 en aangevraagd 2020 t/m 2027) worden de komende jaren benut, ook voor de standaard 10% Noord-Hollandse cofinanciering. Om ook in de toekomst te kunnen blijven cofinancieren op tenderprojecten, is het nodig dat in de reeds bestaande Reserve cofinanciering Waddenfonds aanvullende stortingen worden gedaan. In tabel 5.2.1 zijn de gewenste stortingen van zowel het IKW als de tenderprojecten geraamd.

5.2.2 Beleidswensen capaciteit

Regel	Financieel kader	Programma	2020	2021	2022	2023
	Saldo meerjarenraming na beleidswensen programmakosten		-2,07	-1,64	-30,37	-33,48
S	Professionaliseren opdrachtgeverschap omgevingsdiensten	4	0,50	0,50	0,50	0,50
T	Capaciteit voor uitvoering evaluatiekader subsidies	1	0,04	0,04	0,04	0,04
U	Datagedreven werken	8	0,85	0,78	0,70	0,70
V	Basis op orde	8	3,39	3,39	3,39	3,39
W	Verzekeren continuïteit dienstverlening weginspecteurs	2	0,14	0,14	0,14	0,14
	Subtotaal beleidswensen capaciteit		4,93	4,86	4,78	4,78
	Saldo meerjarenraming na geïnventariseerde beleidswensen kaderbrief 2020		2,86	3,22	-25,59	-28,70

S. Professionaliseren opdrachtgeverschap omgevingsdiensten

Uit tal van evaluaties en onderzoeken van het Rijk en de Randstedelijke Rekenkamer blijkt dat wij onze opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie met de omgevingsdiensten goed hebben ingevuld. Vanuit de omgeving en het Rijk is er echter steeds meer belangstelling voor een veilige en gezonde leefomgeving. Hierdoor ontstaat ook steeds meer belangstelling voor de taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (hierna VTH) die de omgevingsdiensten in Noord-Holland voor ons uitvoeren. Zie de toename in VTH-gerelateerde Statenvragen en de aandacht voor grafietregens bij Tata Steel en Harsco Metals. Dit vraagt om een verdere optimalisatie van de relatie met de omgevingsdiensten en de wijze waarop wij onze rol als bevoegd gezag en opdrachtgever invullen. Wij willen naar een meer horizontale (gelijkwaardige) relatie met een nog duidelijkere rol voor de omgevingsdiensten en de provincie. Een verbeterde zichtbaarheid en vindbaarheid van de omgevingsdiensten is hierbij van belang. GS willen vanuit hun rol als eindverantwoordelijke ook een actievere rol bij politiek gevoelige dossiers. Naast de bestaande beleidskaders, werken we aan een heldere, eenduidige provinciale strategie voor het VTH-instrumentarium dat door de omgevingsdiensten, namens het college, wordt gebruikt.

T. Capaciteit voor uitvoering evaluatiekader subsidies

In 2018 heeft een actualisatie van het Evaluatiekader subsidies plaatsgevonden. Daarbij is besloten dat subsidies worden geëvalueerd voor zover het subsidieplafond € 500.000 of meer bedraagt. De herhalingstermijn voor evaluaties blijft gehandhaafd op vier jaar. Zowel de subsidies op grond van een uitvoeringsregeling, als de begrotingssubsidies (per boekjaar en eenmalig) worden geëvalueerd. Alleen incidentele subsidies worden niet meer geëvalueerd. GS streefden oorspronkelijk een vermindering van de inspanning op deze taak na, omdat op basis van de leereffecten van in de afgelopen jaren uitgevoerde evaluaties, de toegevoegde waarde van nieuwe evaluaties voor het verbeteren van subsidieregelingen in het algemeen sterk is verminderd. De PS-commissie Economie, Energie & Bestuur gaf echter aan prijs te stellen op meer evaluaties (geen subsidieplafond van € 1 miljoen, zoals voorgesteld door GS, maar een lager plafond, een hogere herhalingsfrequentie van evaluaties en evaluatie van meer typen subsidies dan voorgesteld door GS). Om de evaluaties op dit niveau te handhaven, is financiële dekking voor 0,5 fte nodig.

U. Data-gedreven werken

Provinciale Staten hebben op 12 november 2018 de datastrategie voor de provincie Noord-Holland vastgesteld. Daarmee hebben PS ingestemd met het in gang zetten van de transitie van onze organisatie naar een datagedreven organisatie. Doel is om de realisatie van onze provinciale opgaven optimaal te kunnen ondersteunen. Om dit te bereiken is het noodzakelijk het werken met data en informatie goed te regelen. Nu al neemt de hoeveelheid data exponentieel toe. Dat vraagt van de organisatie extra capaciteit voor het verzamelen, beheer, analyseren en toepasbaar maken van data. Om interne en externe gebruikers effectief te kunnen ondersteunen is het dan ook nodig als provincie te beschikken over een goed ingerichte dataorganisatie, over de competenties en de informatievoorziening die een passende positie in het netwerk geeft.

Er zijn zes ontwikkelingen die de komende jaren impact hebben op de provinciale organisatie: beleidsontwikkeling is op termijn altijd ondersteund door data-analyse. Dit betekent dat data beschikbaar, bruikbaar en betrouwbaar moet zijn in de gehele beleidscyclus. Bij de provincie is het werk op het gebied van bouw, beheer en onderhoud van onze infrastructuur volledig uitbesteed. Aan de contractpartners vragen we data en informatie als bewijsvoering van het uitgevoerde werk. Dit betekent dat een belangrijk deel van ons werk verschuift naar het monitoren en controleren van geleverde data, waarbij we aansluiten op de internationale BIM-standaard (hierna Building Information Modelling). Dit is daarmee ook onlosmakelijk verbonden met de doorontwikkeling van arealdata; data wordt steeds meer een wettelijk element. Wij dienen te voldoen aan allerlei wettelijke verplichtingen, waarbij er gemonitord wordt op basis van data. Denk aan de basisregistraties, de Wet open overheid en de nieuwe Omgevingswet. Data wordt steeds meer een juridisch element. Wij gebruiken data als onderlegger voor onze contracten en eisen dataleveranties terug. Is dit niet op orde, dan kan data ook de aanleiding worden van een conflict. Dit heeft ook een ethische kant, namelijk het kennen, begrijpen en al of niet accepteren van data-analyses als grondslag voor ons beleid; wij combineren steeds vaker data om analyses te maken en voorspellingen te doen voor allerhande doeleinden. Dit kan gaan om

innovaties, het sturen van mobiliteit of predictive maintenance, de noodzaak van ruimtelijke ingrepen of verbetering van landschappelijke waarden. Hierbij hoort ook de groei van technologie (sensing/Internet of Things, Artificial intelligence, Smart Mobility) en de daaruit voorkomende hoeveelheid (big) data; ook de bedrijfsvoering wijzigt onder invloed van data. Controlling en monitoring, HR-rapportages, monitoring servicedesk, et cetera. zullen verder verbeteren door data.

Met de begroting 2019 is door PS ruimte gecreëerd voor drie data-scientists. Met deze data-scientists hebben wij een begin gemaakt met het verzamelen en aan elkaar koppelen van nieuwe datasets van onszelf en van onze partners en met de invoering van nieuwe data-analysetechnieken ter ondersteuning van onze provinciale opgaven. Tegelijkertijd zijn wij gestart met het ontwikkelen en experimenteren met data en met de voorbereiding van de data-infrastructuur die hiervoor nodig is. Uit een eerste inventarisatie die we hebben uitgevoerd komen vele werkprocessen naar voren waar door betere toepassing van data-analyse een versnelling en een kwaliteitsverbetering te bereiken valt. Denk aan het assetmanagement van onze infrastructuur en onze objecten, programmeren op de kaart, voorspellen van onderhoud en beheer van onze infrastructuur, gebruik van data-analyse voor beleidsterreinen zoals buurtbeheer, openbaar vervoer, bereikbaarheid, WOZ-transacties, het koppelen van weer- en onderhoudsdata van bruggen via het internet, het voorspellen van grondbelasting et cetera.

Met de inzet van data-analyse en het ontwikkelen van de daarvoor benodigde infrastructuur geven we invulling aan de datastrategie zoals die vorig jaar met PS is afgesproken. Om de volgende stappen te kunnen maken in deze 'digitale transitie' is een structurele versterking nodig met collega's die met data kunnen werken. Voor een deel willen we daarin voorzien door het omscholen en bijscholen van zittende medewerkers op het gebied van data-analyse. En voor een deel is uitbreiding nodig met nieuwe rollen en functies in dit domein en met nieuwe technologie.

Onderbouwing bemensing

Om te kunnen groeien naar een 'datagedreven organisatie' zoals die beschreven is in onze datastrategie is een organisatiebrede aanpak nodig. Hierbij moeten centraal het databeleid en de datagovernance goed worden ingericht zodat de kwaliteit, integriteit en betrouwbaarheid van onze data zijn gegarandeerd, het gebruik ervan ethisch verantwoord is en de verzameling, verwerking, opslag en distributie van de gegevens voldoet aan wettelijke normen, zoals de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet open overheid. Ook moeten monitor-, control- en auditprocessen worden ingericht, moet er een data-architectuur en een data-infrastructuur worden ontworpen en gebouwd en moet de organisatie daarop worden ingericht. Het beeld daarbij is dat er een centrale voorziening wordt neergezet waarvan door alle onderdelen van de organisatie gebruik wordt gemaakt voor het maken van rapportages, analyses, dashboards, viewers en kaarten et cetera ten dienste van de beleidsvorming en de ambtelijke en bestuurlijke besluitvorming. Om dat te bereiken zullen bestaande functies worden omgevormd. Maar er is ook uitbreiding nodig met enkele nieuwe functies/rollen die we nu nog niet hebben.

Datagedreven werken zal op termijn op verschillende plekken in de organisatie een kwaliteitsverbetering opleveren in ons primaire proces, en naar verwachting ook capaciteitswinst. We verwachten dat een deel van de kosten zal worden opgevangen door substitutie van werk en doordat we door betere data en dataverwerking (ICT-kant) sneller kunnen werken en minder hoeven in te kopen (advies). Om die reden is het essentieel om nu te investeren in deze nieuwe functies en tevens zittende medewerkers te gaan opleiden.

Voor de opbouw van de data-infrastructuur bij de provincie Noord-Holland zijn nu functies nodig die vorm kunnen geven aan het benodigde databeleid (hoe gaan wij als provincie Noord-Holland om met data) en aan de kaders en standaarden (architectuur) op dit voor de provincie Noord-Holland groeiende en deels nieuwe terrein. Voor dit doel zetten we vier functies, die we tot nu toe hebben ingehuurd, om in vaste formatie. Daarnaast is een uitbreiding nodig met zeven fte aan functies op het gebied van datagovernance, databeleid, data-analyse en op het gebied van data-architectuur. Van deze zeven fte vragen we er drie aan vanaf 2019 en vier vanaf 2020. Het betreft hier functies die we op dit moment niet in huis hebben.

De drie functies in 2019 zijn nodig voor het opbouwen van de concernbrede data-organisatie van de provincie Noord-Holland en het in beeld brengen van de benodigde organisatie en bemensing en technische investeringen voor de komende jaren. Het gaat dan onder andere om het ontwerpen van de noodzakelijke governancestructuren en het inrichten van de verwerkingsprocessen rekening houdend met onder meer datakwaliteit, privacy en beveiliging. Vanaf 2020 is de data-infrastructuur beschikbaar. De vier fte die worden aangevraagd vanaf 2020 zijn nodig voor het technisch en functioneel beheer van deze infrastructuur en voor het uitvoeren van complexe data-analyses.

De hoogte van de investering voor de basisvoorziening die nodig is voor het verzamelen, gebruiken en analyseren van ruimtelijke data (de zogeheten gis-geo-data) en de bemensing die nodig is voor beheer en analyse van data (de zogenoemde Business Intelligence) kunnen nu nog niet worden ingeschat. Deze zal bij gelegenheid van kaderbrief, zomernota en begroting nader worden gespecificeerd. Samenvattend: vanaf 2019 worden drie fte aangevraagd bij zomernota en vanaf 2020/2021 vier fte bij kaderbrief 2020. In totaal wordt dus zeven fte ten laste gebracht van de algemene middelen.

Onderbouwing opleidingen

Voor het om- en bijscholen van zittende medewerkers zullen we samen met universiteiten een klein aantal collega's specialistisch opleiden en een grotere groep opleiden op een algemeen kennisniveau op het terrein van data. Hiervoor is in 2019 naar schatting € 0,08 miljoen nodig en in 2020 en 2021 € 0,23. Dit bedrag vragen wij aan bij zomernota 2019, zodat wij tijdig kunnen starten met de noodzakelijke transitie.

V. Basis op orde

Verschillende bedrijfsvoeringsprocessen staan in toenemende mate onder druk. Dat heeft verschillende redenen. Toezichthouders (intern en extern) eisen steeds meer inzicht in de wijze waarop de bedrijfsvoering wordt beheerst en verantwoord, er is sprake van veranderende wet- en regelgeving en er zijn nieuwe technieken met consequenties voor de bedrijfsvoering. Daarnaast vragen beleidsopgaven een meer flexibele en wendbare bedrijfsondersteuning. De kwalitatieve lat komt dus terecht steeds hoger te liggen. Dit stelt ook steeds hogere eisen aan het functioneren van de verschillende stafsectoren. Uit de huidige signalen en cijfers over werkdruk binnen de organisatie blijkt ook dat het niet langer wenselijk is dit op te vangen binnen de huidige formatie. Het is daarom tijd om de basis verder op orde te brengen. De bezetting dient in dat kader op enkele cruciale onderdelen, zoals het i-domein, communicatie, HRM, de financiële- en control functie, subsidies en Woo/ Wob zowel kwalitatief als kwantitatief structureel versterkt te worden.

Voor een aantal functies heeft de afgelopen jaren langdurig externe inhuur plaatsgevonden met behulp van incidenteel beschikbare middelen. Met het oog op het behoud van kennis, kwaliteit en betrokkenheid is het voor de toekomst niet wenselijk structureel in te blijven huren op deze functies. Door meerdere inspanningen is er reeds gezorgd voor aanpassingen van het functiegebouw. Zo zijn er bijvoorbeeld in verband met digitalisering bepaalde functies geschrapt aan de onderkant van het functiehuis, zijn er functies opgewaardeerd en wordt er indringend gekeken naar mogelijkheden voor de vervanging van oud voor nieuw.

In het primair proces is op een aantal terreinen de basiskennis en de kwaliteit van essentiële processen nog onvoldoende geborgd. De specifieke kennis hiervoor is op enkele plaatsen op dit moment te weinig voorhanden of wordt tijdelijk ingehuurd. Het gaat dan met name om versterking van de sturing op het primair proces, de opdrachtgeversfunctie voor de omgevingsdiensten, de bedrijfsvoering, en dataspecialisten om essentiële informatie te vergaren voor de opgaven van de provincie op verschillende beleidsterreinen.

In totaal wordt voorgesteld de formatie met 35,5 fte uit te breiden. De voorgestelde capaciteitsuitbreiding vereist een structurele budgettoename van € 3,39 miljoen vanaf 2020.

W. Verzekeren continuïteit dienstverlening weginspecteurs

De weginspecteurs werken op dit moment in een standaard rooster van acht uur per dag. In de praktijk betekent dit dat ze werken van 07.00 uur in de ochtend tot 15.30 uur 's middags. Buiten deze werktijden is de bezetting geregeld met behulp van bindingsdienst. Op afroep is er een weginspecteur beschikbaar. Overigens leidt dit (te) vaak tot overwerksituaties. De afgelopen jaren is het veel drukker geworden op de provinciale wegen. De gevolgen van de economische groei hebben geleid tot een zwaar belast wegennetwerk. De drukste perioden op de dag zijn de ochtend- en avondspits. De ochtendspits begint ongeveer om 6.30 uur en loopt tot 9.30 uur. De avondspits begint gemiddeld om 16.00 uur en loopt door tot ongeveer 19.00 uur. Een verstoring (incident) op het netwerk heeft direct grote gevolgen voor de doorstroming van het verkeer.

De organisatie heeft de ambitie uitgesproken om een hogere service te kunnen bieden aan de weggebruikers. Hiervoor is het noodzakelijk dat ook tijdens de avondspits wegininspecteurs beschikbaar zijn om verstoringen op de weg zo snel mogelijk te verhelpen. Om deze ambitie te kunnen waarmaken is invoering van de tweeploegendienst noodzakelijk. Met een tweeploegendienst zijn de wegininspecteurs beschikbaar tijdens zowel de ochtend- als avondspits. Het invoeren van tweeploegendienst vraagt om uitbreiding van het aantal wegininspecteurs. Om dit nieuwe rooster te kunnen draaien moet in eerste instantie het aantal wegininspecteurs in 2019 uitgebreid worden met 1 fte.

Conform de Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling Provincies (CAP) kunnen medewerkers in de leeftijd 55 plus een verzoek indienen om geheel of gedeeltelijk te worden vrijgesteld van continu diensten in de nachtelijke uren. Dit maakt het rond krijgen van het rooster extra complex waarbij uiteraard de Arbeidstijdenwet niet overtreden mag worden. Daarnaast bestaat de behoefte om een stabiel en weerbaar team te hebben waarin ruimte is om ziekte, verloven, opleidingen en ontwikkelingen (zoals de wegininspecteur op de motor) op te kunnen vangen. Hiervoor is per 2020 nog een fte extra noodzakelijk. Met het indienen van deze claim worden de benodigde financiële middelen aangevraagd voor deze personele uitbreiding (inclusief dienstauto, exclusief toelagen).

5.3 Overige bijstellingen

Stelpost vrijval als gevolg van verlenging afschrijvingstermijnen

In paragraaf 4.3 en paragraaf 5.1 is beschreven dat vanaf 2018 de afschrijvingstermijn van wegen, kunstwerken en oevers is aangepast naar de verwachte gebruiksduur. Als gevolg van deze verlenging worden de jaarlijkse afschrijvingslasten lager maar lopen deze langer door. Het financiële effect in de jaren 2020 tot en met 2023 is opgenomen in paragraaf 5.1 onder regel F. Daar is te zien hoe hoog de jaarlijkse vrijval van kapitaallasten is. Voor de komende twee jaren (2020 en 2021) wordt deze vrijval ingezet om de begroting sluitend te maken. Vanaf 2022 en verder zijn de vrijvallende middelen onderdeel van het vrij besteedbaar saldo van de meerjarenraming.

Het verlengen van de afschrijvingstermijnen van onze wegen, kunstwerken en oevers is in de kern een technische administratieve wijziging die geen besparing oplevert maar door de lagere jaarlijkse kapitaallasten wel tot structurele ruimte leidt in de meerjarenraming. Tegelijkertijd stellen wij vast dat op de lange termijn de kosten binnen het programma Bereikbaarheid toenemen. Onder andere door de geplande jaarlijkse investeringen, maar ook door incidentele ontwikkelingen zoals die ook in deze kaderbrief aan de orde komen. Zo hebben de voorstellen Chrom6 (regel H), Indexering PMI en PMO (regel I) en de aanvullende maatregelen Machinerichtlijn (regel J) eveneens betrekking op onze wegen, kunstwerken en oevers. Om dergelijke knelpunten ook in de toekomst te kunnen opvangen stellen wij voor een stelpost van € 2 miljoen op te nemen in de meerjarenraming onder het programma Bereikbaarheid. Gelet op voorgaande alinea start deze stelpost in de jaarschijf 2022.

Sluitend maken jaarschijven 2020 en 2021

Na verwerking van de technische bijstellingen en beleidswensen resteert voor de jaren 2020 en 2021 een tekort van respectievelijk € 2,86 miljoen en € 3,22 miljoen. Daar staat tegenover dat 2019 een positief resultaat kent van € 7,69 miljoen. Om de begroting meerjarig sluitend te maken zetten wij een deel van het resultaat 2019 in om het tekort in de jaren 2020 en 2021 te dekken.

5.4 Samenvatting financieel kader

Financieel kader Perspectief 2019 -2023	2019	2020	2021	2022	2023
Vigerende meerjarenraming 2019- 2023	0,84	-	-	-24,77	-26,55
Technische bijstellingen	-11,46	-12,74	-12,93	-13,54	-11,74
Beleidswensen Programmakosten	1,14	10,67	11,29	7,94	4,81
Beleidswensen Capaciteit	1,80	4,93	4,86	4,78	4,78
Stelpost vrijval agv verlenging afschrijvingstermijnen	-	-	-	2,00	2,00
<i>Subtotaal Kaderbrief 2020</i>	<i>-7,68</i>	<i>2,86</i>	<i>3,22</i>	<i>-23,59</i>	<i>-26,70</i>
Sluitend maken jaarschijven 2020 en 2021 door inzet saldo 2019	6,08	-2,86	-3,22	-	-
Eindsaldo Kaderbrief 2020	-1,60	-	-	-23,59	-26,70

6 Zomernota 2019

Zoals in hoofdstuk 5 is aangegeven zal onderscheid gemaakt worden tussen de meerjarenraming (2020 tot en met 2023) en voorstellen voor het lopende jaar. In dit hoofdstuk worden de mutaties voor het lopend jaar 2019 vermeld. De toelichtingen van de mutaties zijn verwerkt in hoofdstuk 5.

6.1 Voorstellen zomernota 2019

Regel	Financieel kader	Programma	2019
A	Vigerende meerjarenraming begroting 2019 (na wijzigingen op primitieve begroting)	-	0,84
C	Opcenten motorrijtuigenbelasting	-	-4,60
D	Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen	-	0,84
E	Gewijzigde systematiek verwerking afrekeningsverschillen	-	2,57
F	Vrijval kapitaallasten agv aanpassing afschrijvingstermijnen	-	-8,72
G	Areaaluitbreiding	-	-1,55
	<i>Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen</i>	-	-10,62
L	Huis van Hilde	7	0,17
N	Particiatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland	5	0,27
O	Zeer zorgwekkende stoffen	4	0,20
P	Gezonde leefomgeving: onderzoek RIVM	4	0,20
Q	Wadden	6	0,30
	<i>Saldo meerjarenraming na beleidswensen programmamakosten</i>	-	-9,48
S	Professionaliseren opdrachtgeverschap omgevingsdiensten (capaciteit)	4	0,50
U	Datagedreven werken	8	0,23
V	Basis op orde	8	1,00
W	Verzekeren continuïteit dienstverlening weginspecteurs	2	0,07
	<i>Saldo meerjarenraming na beleidswensen capaciteit</i>	-	-7,68
	Inzet positief resultaat ter dekking van tekorten in 2020 en 2021 (zie 5.3)		6,08
	Eindsaldo Zomernota 2019		-1,60